

У спеціалізовану вчену раду ДФ 35.051.175
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

РУЩИШИН МАРІЇ ОЛЕГІВНИ

на тему:

**«ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ»,**

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ.

Ефективність функціонування підприємницьких структур в умовах економічних та геополітичних викликів і високого конкурентного тиску вимагає прийняття своєчасних інноваційних рішень відповідно до стратегії інноваційного розвитку держави.

Війна росії проти України створює значні загрози функціонуванню національної економіки. Жорсткі умови сьогодення вимагають оптимізації бізнес-процесів та підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери – сучасних форм і методів організації виробництва та управління, технологічних ініціатив і новітніх технологій – сприяє зниженню витрат, підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції. Для цього необхідно визначити резерви збільшення інноваційної активності підприємства, створити потужний інноваційний потенціал, з'ясувати інноваційні пріоритети, спрямовані на задоволення потреб ринку. Сучасна економічна система характеризується зміною головних конкурентних переваг, які дозволяють підприємницьким структурам розвиватись і виживати в умовах впливу зовнішнього середовища.

Створення ефективної системи впровадження інновацій на підприємстві повинно ґрунтуватись на дослідженні елементів та складових, з допомогою

яких можна втілити інноваційні ідеї та рішення. Визначальна роль технологічного чинника у забезпеченні економічного зростання провідних країн світу реалізується, насамперед, за допомогою системи визначення та підтримки реалізації стратегічних пріоритетів: від фундаментальних розробок до участі у виробництві конкурентоспроможної продукції, які виступають рушійною силою прогресивних структурних зрушень в економіці. Без активізації інноваційної діяльності неможливе здійснення прогресивних змін у країні, відновлення реального сектора і забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку. Інноваційний розвиток сьогодні є істотною умовою успішного функціонування вітчизняних підприємств різних сфер економіки, що дає змогу нівелювати сучасні виклики та використовувати можливості, які пропонує цифрова ера, рушійною силою підвищення ефективності виробництва, фундаментом їх конкурентоспроможності та сталого розвитку, особливо за несприятливих економічних умов господарювання.

Глобальні тренди, такі як всепроникнення цифрових технологій, діджиталізація та прискорення життєвого циклу ринкових продуктів підвищують актуальність активізації інноваційного розвитку українського бізнесу та економіки країни загалом. З огляду на це, необхідно наголосити на актуальності та практичній значущості дисертаційної роботи Руцишин М. О.

У світлі зазначеного, подана до захисту дисертаційна робота М. О. Руцишин є своєчасною і актуальною, викликає теоретичний і практичний інтерес. Враховуючи необхідність наукового обґрунтування теоретико-методичних основ та прикладного інструментарію фінансування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, складність і багатоплановість цієї проблеми, а також її недостатню розробку, доцільність проведеного дослідження не викликає сумніву.

2. ЗВ'ЯЗОК ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ПРОГРАМАМИ, НАУКОВИМИ НАПРЯМАМИ УНІВЕРСИТЕТУ ТА КАФЕДРИ.

Дисертація виконувалася відповідно до плану наукових досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка, а саме – в межах науково-дослідних тем: “Формування фінансового потенціалу національної економіки” (номер державної реєстрації 0116U001667) та ”Фінансова політика модернізації економіки України” (номер державної реєстрації 0120U101808)“, в

межах яких авторкою обґрунтовано теоретико-методичні і методико-прикладні аспекти формування й ефективного використання фінансового потенціалу вітчизняних підприємств в контексті їх інноваційного розвитку, а також визначено фінансові механізми активізації інноваційної діяльності в економіці України та забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

3. СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, ЇХНЯ ДОСТОВІРНІСТЬ

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації М. О. Руцишин мають достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності, оскільки ґрунтуються на опрацюванні значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з проблем управління фінансовими ресурсами з метою активізації інноваційної діяльності підприємств в Україні, а також є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, проведеного за допомогою сучасного наукового інструментарію.

У процесі дослідження здобувачка використовувала загальнонаукові та спеціальні методи: синтезу і системного аналізу (для обґрунтування економічної сутності, значення та видів фінансових ресурсів підприємств); статистично-економічного та компаративного аналізу (під час аналізування інноваційної активності, фінансування інноваційної діяльності та ідентифікації чинників впливу на формування фінансових ресурсів вітчизняних промислових підприємств у забезпеченні їх інноваційного розвитку); логічного аналізу, стратегічного менеджменту (в процесі оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів вітчизняних промислових підприємств на потреби їхнього інноваційного розвитку, а також при обґрунтуванні джерел та обсягів фінансових ресурсів вітчизняних промислових підприємств як складової забезпечення їх інноваційного розвитку) та ін.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правова база України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Національного банку України та інших органів влади, аналітичні матеріали вітчизняних і міжнародних економічних організацій, монографії й публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, Інтернет-ресурси, результати власних досліджень авторки.

Отримані результати здобувачки у повній мірі розкривають наукову новизну та спрямовані на удосконалення існуючих і розроблення нових

положень щодо вирішення теоретико-методичних і прикладних аспектів управління фінансовими ресурсами у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств.

4. НОВИЗНА ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ

Дисертаційна робота М. О. Руцишин містить сукупність теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну і засвідчують особистий внесок авторки у розвиток теорії і практики фінансового забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, зокрема, можна виділити наступні елементи наукової новизни, що викликають значний інтерес науковців та практиків:

- удосконалення теоретико-методичних засад управління фінансовими ресурсами у забезпеченні розвитку підприємств (п.п. 1.1 дисертації, с. 37-52) шляхом визначення і диференціації завдань фінансового менеджменту та очікуваних результатів їх досягнення залежно від сфер і рівнів використання фінансових ресурсів (обслуговування діяльності, зростання бізнесу, реалізації економічного потенціалу, гарантування фінансової стабільності і безпеки, зміцнення конкурентоспроможності і сталого розвитку);

- розвиток методичних підходів до дослідження фінансових ресурсів у контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємств за рахунок побудови концептуальної матриці узгодження ключових аспектів інноваційної діяльності та потреби фінансових ресурсів на її реалізацію (п.п. 1.2 рукопису, с. 62-64, рис.1.3);

- подальший розвиток методико-прикладних положень визначення джерел формування фінансових ресурсів інноваційного розвитку підприємств (п.п. 1.3 дослідження, с. 74-86) шляхом ідентифікації груп традиційних і специфічних джерел фінансування, що дає змогу диверсифікувати джерела і методи акумуляції фінансових ресурсів на проекти інноваційного розвитку та впровадити фінансове дизайн-мислення в управлінських бізнес-процесах;

- розроблення методичного підходу до моделювання та прогнозування інноваційної активності й обсягів фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (п.п. 3.1 рукопису, с. 155-164), що передбачає наступну методичну послідовність: побудова таксономічних рядів фінансово-економічного середовища інноваційного розвитку підприємств; виявлення

причинно-наслідкового зв'язку детермінант фінансово-економічного середовища та індикаторів інноваційного розвитку підприємств; встановлення сили зв'язку та еластичності індикаторів інноваційного розвитку підприємств і фінансово-економічних чинників, які їх спричиняють; формування сценаріїв інноваційного розвитку підприємства;

– подальший розвиток прикладних інструментів стратегічного управління формуванням фінансових ресурсів інноваційного розвитку промислових підприємств (п.п. 3.3, с. 192-208 дисертації), зокрема, обґрунтовано стратегічні пріоритети, елементи та послідовність імплементації політики щодо стратегічного управління у цій сфері, розроблено матрицю стратегічного планування, яка узгоджує етапи інноваційних процесів з джерелами фінансування інновацій, сформульовано концепт й принципові положення інноваційної стратегії розвитку підприємства.

Проміжні й загальні висновки за результатами дослідження сформульовані переконливо. Список використаних джерел (257 найменувань) показує обсяг опрацьованої авторкою фінансово-економічної інформації, а додатки змістовно доповнюють основний текст дисертації.

5. ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теоретична значущість результатів проведеного дослідження полягає у розкритті економічної сутності, значимості та видів фінансових ресурсів підприємств, узагальненні методології їх дослідження в контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємств, ідентифікації джерел формування фінансових ресурсів залежно від напрямів використання.

Практичне значення результатів дослідження Руцишин М. О. полягає в тому, що здобувачкою представлено й доведено конкретні пропозиції й рекомендації щодо ефективного управління фінансовими ресурсами у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств. Науково-прикладні розробки і рекомендації використано у діяльності АТ “Галичфарм” (довідка № 01-2475 від 15.01.2024 р.), ТзОВ “Інженерно-будівельна компанія Промбуд” (довідка № 857 від 21.12.2023 р.), ТОВ “Науковий парк Львівського університету ”Інновації та підприємництво” (довідка № 05/2024-А від 01.02.2024 р.).

Результати дослідження впроваджені у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка за курсами таких освітніх компонент: “Фінанси підприємств”, “Фінансовий аналіз”, “Фінансування інноваційної діяльності підприємства”, “Методи наукових досліджень у фінансах, банківській справі та страхуванні”, “Фінанси та інновації у цифровій економіці” (довідка № 2921-Н від 17.11.2023 р.).

6. ПОВНОТА ВИКЛАДУ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

За темою дисертації опубліковано 33 наукові праці обсягом 13,15 д.а. (8,69 д.а. належить особисто автору), які досить повно репрезентують головні положення і результати дослідження, зокрема: 7 наукових статей у фахових виданнях України, в тому числі 1 – у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus, 2 наукові статті у періодичному науковому виданні інших держав, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus (квартиль Q3), 2 підрозділи в колективній монографії та 23 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

7. ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Наукове дослідження виконано згідно із усіма вимогами законодавства України про авторське право: містить належним чином оформлені посилання на згадані дисертанткою у тексті роботи джерела. Авторкою надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження. У дисертації Рушишин М. О. не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертанткою представленого наукового дослідження, що дає змогу зробити висновок про дотримання вимог академічної доброчесності.

8. ЗАУВАЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу та відзначаючи високий науковий доробок здобувачки, важливо звернути увагу на окремі недоліки та дискусійні положення, викладені у дослідженні, зокрема:

1. На рис. 1.3 наведено концептуальну матрицю узгодження напрямів інноваційної діяльності та етапів технологічного процесу управління

фінансовими ресурсами, що слугують, відповідно, їх фінансовим забезпеченням. Дисертантка окреслює методичні засади аналізування ефективності управління фінансовими ресурсами у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств у розрізі векторів аналітичної роботи, однак разом з тим не обґрунтовує конкретні характеристики, що розкривають властивості матриці та критерії такої залежності.

2. Варто було б більше уваги приділити удосконаленню механізмів використання специфічних джерел фінансових ресурсів (кошти ендавмент-фондів, благодійних фондів, внутрішні заощадження громадян, гранти, в т.ч. міжнародних організацій тощо) у фінансуванні інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств відповідно до стратегічних орієнтирів повоєнного відновлення національної економіки.
3. У п. 3.1 дослідження здобувачка здійснила прогнозування обсягів реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств в Україні та очікуваної ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств. При тому, доцільно було визначити різні альтернативи формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу в залежності від оптимістичного чи песимістичного прогнозів розвитку національної економіки.
4. У п. 6 загальних висновків (с. 217) авторка зазначає: «... ефективність використання фінансових ресурсів вітчизняних промислових підприємств у забезпеченні їх інноваційного розвитку була не достатньою і на довоєнному етапі». Проте такий висновок достатньо узагальнений, стосується реального сектора економіки України в цілому. Варто було б навести конкретні приклади, коли інноваційна діяльність вітчизняних підприємств та фінансування їх інноваційного розвитку мали позитивний ефект.

Проте в загальному зазначені вище зауваження не применшують наукової та практичної значущості результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

9. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Руцишин Марії Олегівни на тему «Фінансові ресурси у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств» є

самостійною завершеною роботою на правах рукопису, цілісним дослідженням, яке виконане за актуальною темою з використанням відповідних методів дослідження. Зміст дисертації містить науково-обґрунтовані результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки та достатньо повно представлені у наукових працях. Результати дослідження вирішують поставлене завдання із дотриманням норм порядності й академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Руцишин М. О. за своїм змістом відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами від 03.04.2019 р. № 283 та від 19.05.2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами від 31.05.2019 р. № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її авторка – Руцишин Марія Олегівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу
і кредиту економічного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Марта ПЕТИК